

MIHAIL ANDRICU

La 4 februarie s-a stins din viață Mihail Andricu, compozitor, profesor, membru corespondent al Academiei Române.

Născut la București, 1894, intrase în cel de al 80-lea an al vieții.

Mihail Andricu face parte din generația muzicienilor români Mihail Jora, Ion Nonna Otescu, Sabin Drăgoi, Tiberiu Brediceanu, Alexandru Zirra, Marțian Negrea, Dimitrie Cuclin, Constantin Brăiloiu, George Breazul, care, alături de Dimitrie Kiriac și George Enescu, continuându-le mai apoi strădaniile, au pus bazele școlii românești de compoziție și Societății Compozitorilor Români, în 1920.

A învățat muzica la Conservatorul din București, între 1903 și 1909, numărându-se printre elevii lui Castaldi.

Și-a început activitatea ca violonist și pianist de muzică de cameră, apoi a abordat compoziția, primind consacrarea prin două premii „George Enescu“, pe care le-a obținut în 1923 și 1924.

Aderînd cu pasiune, de la primele sale începuturi, la principiile școlii românești de compoziție, Mihail Andricu a rămas constant în atitudinea sa, nepărăsind niciodată legătura strînsă cu muzica populară, neîndepărtîndu-se în nici o împrejurare de la inspirația directă din folclor, multiplicîndu-și consecvent și cu hărnicie opera, oferind publicului românesc iubitor de muzică, dintre cele două războaie și după aceea, pînă astăzi, lucrări muzicale în aproape toate genurile — de la cîntecul de masă și piesele mici instrumentale de cameră, pînă la formele simfonice, vocal-simfonice și balet.

Ținînd o potecă dreaptă, netedă — oricît de îngustă ar părea —, croită în hățișul muzicii contemporane, neabătîndu-se nici la dreapta, nici la stînga, nici urcînd, nici coborînd, evitînd zigzagurile, ocolîșurile și aventurile, Mihail Andricu a dăruit în fiecare an muzicii românești lucrări scrise în stilul său simplu, jovial, antrenant, într-o trăsătură personală plină de vervă, candoare și naivitate voită, lucidă.

Fără a căuta să aprofundeze și să exploreze spectaculos bazele melodice, modale, ritmice, armonice și de structură ale muzicii noastre populare — deși avea atîtea exemple în jurul lui — fără să inventeze teorii și să dea explicații, Andricu a izbutit să-și făurească un stil propriu, pregnant prin simplitatea lui, pe care a reușit să și-l păstreze ferit de orice contaminare de-a lungul întregii cariere de compozitor fecund, abundent.

Partiturile sale poartă nuanțe pastelate și de acuarelă, într-o permanentă ambianță lirică, euforică, chiar cînd pe cerul lui apar din conveniență trimbele trecătoare de nori străvezii, incapabili să stîrnească furtuni.

Andricu ocolește cu prudență emfazele, dramatismele exaltate, angoasele, filosofiile, estetica, sofismele, complicațiile.

Chiar și tensiunea, și disonanța, și culorile de umbră și tușele mai apăsate în armonie și orchestrație, îmbracă voaluri de transparentă și bonomie, de dulce și tandră naivitate, interesant de remarcat pentru că între trăsăturile de caracter și în comportarea cotidiană, tocmai aceste aspecte nu-l caracterizau.

Mihail Andricu a fost profesor la Conservator. Între 1926 și 1948 a predat muzica de cameră, ilustrîndu-și activitatea printr-o întregă pleiadă de elevi, instrumentiști și muzicieni de valoare.

Din 1948 pînă în 1959 a predat compoziția. Mulți dintre compozitorii noștri care pășesc acum în anii maturității au fost elevii săi.

În acest moment de supremum vale îmi amintesc de prietenul Mihail Andricu. Alungînd umbrele trecătoare, aleg lumina; vreau numai soarele care ne-a încălzit deopotrivă sufletele, atîția ani, și pașii frămîntați împreună în hora mare a muzicii românești.

Rămînem înfrățiți în crezul artei noastre, prezenți în contemporaneitatea efemeră pe care ne-a oferit-o existența comună pe aceste meleaguri, rămînem legați pentru totdeauna prin contingenta profesională, prin amintirea celorlalți prieteni care au plecat mai devreme.

O spun pentru iubitorii muzicii românești, pentru bătrînii și tinerii mei colegi și prieteni, pentru mezinii care n-au învățat încă să cunoască toate lucrurile omenești și rosturile lor.

Să ținem minte că Mihail Andricu a fost și rămîne un compozitor român și că omagiul meu postum se adresează compozitorului care a scris românește, care în contextul unei existențe complicate și unor împrejurări capricioase a reușit să-și păstreze stilul și apartenența, adăugînd muzicii românești o contribuție de care avea nevoie.

Fie-i țărîna ușoară !

ION DUMITRESCU

★

Adunați în jurul aceluia care a fost un compozitor fecund, un profesor atent, un interpret subtil și un critic cu larg orizont — receptiv la orice fenomen muzical de autentică tinută artistică și intelectuală, ne vine greu să credem că Mihail Andricu nu mai viețuiește decît prin ceea ce ne-a lăsat : o bogată creație muzicală purtînd în stilul ei de neconfundat pecetea unei personalități culturale distincte și distinse.

Prezidiul Academiei Republicii Socialiste România și Secția XIII pentru Literatură și Artă, profund îndurerate de greaua pierdere, dau glas sentimentelor de înaltă prețuire și respect pentru creația exemplară a acestui maestru al muzicii, care ne părăsește, aproape fără să fi lăsat din mină uneltele sale. Încă la sfîrșitul anului trecut el spunea celor care veneau să-l vadă : „Am mai scris ceva. Uite, să-ți arăt“.

Alegerea lui Mihail Andricu încă din 1948 ca membru corespondent al Academiei R.S. România s-a datorat meritelor sale artistice, dar într-o măsură însemnată și consecvenței atitudinii democratice și antifasciste afirmate — alături de alți muzicieni eminenti care s-au străduit să stăvilească pe cît le era posibil acțiunea represivă a autorităților din vremurile de restriște și revoltă ale ultimului război.

Conștiința luminată a lui Andricu a fost din totdeauna incompatibilă cu orice curent sau mișcare politică obscurantistă. A dovedit nu numai prin demersul său cetățenesc, ci și prin multe compoziții care exprimă această trăsătură dominantă a sa și — cu o deosebită forță expresivă — în *Simfonia XI-a*, în memoria victimelor fascismului, compusă în 1971.

Pină în ultimele zile ale vieții maestrul Andricu a dorit societatea mai tinerilor —

în pofida opreliștilor datorate infirmității chinuitoare și oricăror inconveniente.

Transmițînd omagiul Academiei R.S. România, împreună cu condoleanțele celor apropiați, avem cu toții, scumpe Maestre, certitudinea că acest omagiu nu este ultimul ce ți se aduce. Opera lăsată moștenire, te așteaptă între frunțașii muzicii românești, că va fi apreciată într-o largă perspectivă așa cum se cuvine.

MATEI SOCOR

★

Conservatorul „Ciprian Porumbescu“ din București se alătură doliului survenit prin pierderea compozitorului Mihail Andricu. Muzician multilateral, deținător a numeroase premii, titluri și distincții, a fost în același timp și un îndelungat slujitor al învățămîntului muzical.

Elev al lui Alfonso Castaldi, Mihail Andricu a ilustrat în perioada 1926—1948 catedra de muzică de cameră, iar din 1948 pînă în 1959 catedra de compoziție a Conservatorului din București.

Creația sa bogată și variată, îmbrățișînd numeroase genuri muzicale, arată o deosebită predilecție pentru muzica de cameră. Inspirîndu-se din izvoarele nesecate ale folclorului nostru, compozitorul Mihail Andricu se încadrează în eforturile comune ale generației sale de creatori, de a turna melosul românesc în formele clasice ale muzicii universale.

Ca profesor, posesor al unei vaste informații de specialitate, el reprezenta pentru discipolii săi o prezență lucidă, întreținîndu-le interesul pentru ceea ce constituia noul în evoluția artei muzicale. Cei pe care i-a învățat odinioară meșteșugul compoziției sînt astăzi muzicieni ai țării noastre : Dumitru Capoianu, Mircea Istrate, Ștefan Niculescu, Doru Popovici, Aurel Stroe, Cornel Trăilescu, Ștefan Zorzor și alții.

Moartea a smuls dintre noi, odată cu Mihail Andricu un muzician care a fost prezent timp de mai multe decenii în viața muzicală românească.

Participînd astăzi la durerea tuturor, profesorii și studenții Conservatorului „Ciprian Porumbescu“ vor păstra o respectuoasă amintire compozitorului și profesorului Mihail Andricu.

LIVIU COMES

★

Ne despărțim astăzi de un maestru al muzicii românești, de făuritorul unei opere luminoase și trainice, de un profesor care a

format cu pasiune cîteva generații de muzicieni, de un interpret, de un om de o rară cultură.

În lungul său drum creator, Mihail Andricu și-a așternut gîndurile pe hîrtie cu seninătate, cu credința că slujește un ideal muzical înalt, iar în viltoarea tendințelor de tot felul ale acestui veac, a înțeles că menirea sa era să dea glas, în forme măiestre, gîndului și simțirii muzicale românești.

Simfoniile și simfonietele sale, concertele, baletele, muzica de cameră, fiecare lucrare din bogata operă sînt trepte ale unei gîndiri fi-dele, care se întoarce mereu la obîrșie, la un nimb al purității, la unda cristalină a colin-dului.

Pare că în sufletul său cîntecul popular a generat o întregă lume, rotundă și armoni-oasă, pare că această „mirabilă sămînță“ a căzut cîndva pe pămîntul fertil și receptiv al copilăriei sau adolescenței, conducîndu-l spre o viziune originală, spre un stil personal.

Deceniile de creație ce vor urma, nu par a fi decît un neconținut drum, în căutarea a ceea ce a fost sevă pură și adevăr scînteietor.

Cu trecerea timpului tot mai mulți vor ve-dea, mereu mai deslușit, că în această per-petuă întoarcere este un crez artistic puternic, o singură pînză pictată o viață întreagă, do-rința de a contura inefabilul, de a fixa pe retină ce e zbor și freamăt.

Mihail Andricu și-a dăruit viața muzicii bune și mari, pe care a iubit-o cu patimă, a căutat-o în muzica franceză pe care o cu-noștea și o admira ca nimeni altul — fiind mai aproape de noi, ca și de limpezimea la-tină a scrisului său —, în muzica preclasică, la Mozart și Haydn, în jazz-ul deceniului al treilea, la mulți dintre contemporani.

Nu-i iubea pe toți. Simțul său critic respin-gea impostura, falsa inovație, căuta în primul rînd Muzica, pornirea sinceră de a exprima o idee, un sentiment.

În meandrele anilor, buni sau grei, el n-a părăsit scrisul, dar hîrtia cu portative nu vrea să ne dezvăluie frămîntările sale interioare. Ea rămîne senină, cu tente dramatice abia schi-țate.

În unele lucrări din ultimii ani, arcurile tensionale apar din ce în ce mai frecvent, teme majore ale contemporaneității sînt pre-zente în preocupările sale. Mă gîndesc la im-presionanta *Simfonie a XI-a* „*In memoriam*“, în care apa limpede a muzicii sale pare in-

volburată, depărtată de vehemențe, dar în-gîndurată și pe alocuri sumbră.

Harnica noastră muzicologie are datoria să cerceteze în viitor cu răbdare opera lui Mihail Andricu, să pună în lumină acele lucrări pe care timpul, tot mai nemilos, caută să le as-cundă sub vălul uitării. Iar generațiile de mu-zicieni de astăzi să mediteze la semnificația creației sale, să-l asculte și să-l cînte.

Ne despărțim de un maestru al muzicii ro-mânești, care și-a legat destinul de deveni-rea noastră ca națiune mîndră printre națiunile lumii, în acest veac al afirmării noastre de-pline și ne mîngîiem — ca totdeauna în atari clipe dureroase — că opera unui om este sor-tită să dăinuie, dincolo de trecerea sa prin viață.

THEODOR GRIGORIU

Vestea plecării dintre noi a lui Mihail An-dricu pe care o așteptam de un timp, fără să cred însă că va veni, a avut asupra mea un efect întrucîtva neobișnuit: nu amărăciunea, ci un calm deplin m-a făcut ca printr-un gest căruia nu puteam să-i rezist, să mă așez la pian, pentru a-mi cînta, piese ale maestru-lui. Prezența omului se transmitea plenar în opera sa — atît de limpede, de senină, atît de adînc sinceră — încît sfîrșitul său pre-cedat de aspre chinuri, își pierdea parcă rea-litatea. Despre cît de mult a făcut pentru muzica românească, atît în perioada de afir-mare a școlii naționale prin anii 20—30, cît și — încă odată cu același entuziasm tine-resc — atunci cînd transmitea bogatele sale cunoștințe, dublate de o largă experiență pe tărîmul muzicii generației de compozitori care s-au afirmat în ultimii cinsprezece ani, le ră-mîne altora să vorbească.

Eu mai vreau să amintesc doar de puterea sa de a vibra autentic la fenomenul muzical.

În ultima vreme îl vedeam din ce în ce mai rar. Cînd mă duceam să-l văd, deși slăbit, auzind din ce în ce mai greu, se așeza la pian, și îmi cînta de obicei din propriile lu-crări. Realizăm că omul se reducea treptat la o formă unică de vibrație, vibrația la mu-zică și îmi aminteam de casa sa în care va-lurile muzicii comentate de maestru în tim-pul audițiilor pe discuri mă cuprinseseră atît de puternic în anii studenției mele.

Acum această undă rămîne să fie transmisă de opera lui. De aceea cîntîndu-mi la pian muzica sa, maestrul stătea aeeva lîngă mine.

AUREL STROE

Am avut privilegiul în Conservator de a face parte din clasa de compoziție a maestrului Mihail Andricu. Preda, pe atunci, relativ de curînd această disciplină. Fusese, mai bine de două decenii, profesor de muzică de cameră. Era un mare admirator al acestui gen, pe care l-a și practicat toată viața ca pianist, dînd numeroase concerte publice. De fapt iubea toată muzica, marea muzică și își agônise o enormă cultură. O cultură care nu era numai teoretică, ci în primul rînd practică. Dacă discuta despre muzică, își susținea deseori opiniile prin exemplificări la pian, făcute din memorie, din vreo simfonie, concert, sonată, operă, oratoriu, lied. Nu se sfia să arate ceea ce i se păreau slăbiciuni în opere aparținînd fie și numelor de prima mărime. Avea un deosebit de ascuțit spirit critic.

Toate aceste eminente calități, precum și marea experiență rezultată din bogata sa activitate creatoare, le-a dăruit cu generozitate cursului de compoziție. Învățămîntul consta în special dintr-o vastă informare muzicală, acoperind diferitele epoci, școli sau orientări ale istoriei, pînă la stricta contemporaneitate. În afară de nenumărate analize, se asculta muzică, enorm de multă muzică, pe care uneori ne-o cînta la pian — era un excepțional cititor de partituri — sau cel mai adesea o reproducea după disc. Era un partener ideal de ascultat muzică. Nimeni nu putea rămîne pa-

siv în prezența sa. Ne insufla o extremă luciditate, dublată de o intensă trăire, știa în plină desfășurare a audiției să evedențieze momentele excepționale. Era cu deosebire sensibil la armoniile rare sau la echilibrul arhitecturii. Nu sînt oare calitățile de armonist și de constructor de forme cele care se impun imediat în propria sa creație ?

Dar poate cel mai mare merit era să nu impună nici unuia dintre noi un anumit stil sau manieră de a compune. Fiecare se putea dezvolta liber, conform înclinațiilor sale. Nu corecta amănunte, dar sesiza imediat insuficiențe de echilibru. Mai ales pentru că te așeza în prezența marilor texte muzicale te obliga să te desăvîrșești într-atît, încît să ajungi singur să te compari cu acele texte. Îți crea astfel un spirit de extremă exigență față de tine însuși, te îndemna să fii cît mai personal și să-ți crezi în cele din urmă un stil propriu.

Dar cursurile lui te mai învățau ceva la fel de fundamental. Și anume efortul de a depăși propriile tale limite, de a încerca să înțelegi soluțiile creatoare diferite sau chiar opuse celor pe care le practici, de a rămîne permanent disponibil.

O dată mi-a spus, într-un moment de cum-pănă, că viața și arta sînt efemere. Aș dori, în acest suprem moment, să-l asigur nu numai că muzica sa va avea de-a pururi un loc de primă mărime în istoria culturii noastre, ci și că învățămîntul său artistic a lăsat urme adînci în conștiința foștilor săi elevi și că pe drept cuvînt este un ctitor al școlii românești moderne de compoziție.

ȘTEFAN NICULESCU